український католицький часопис

МІСІОНАР

РІК ЗАСНУВАННЯ 1897 № 4 (30) * КВІТЕНЬ 1995

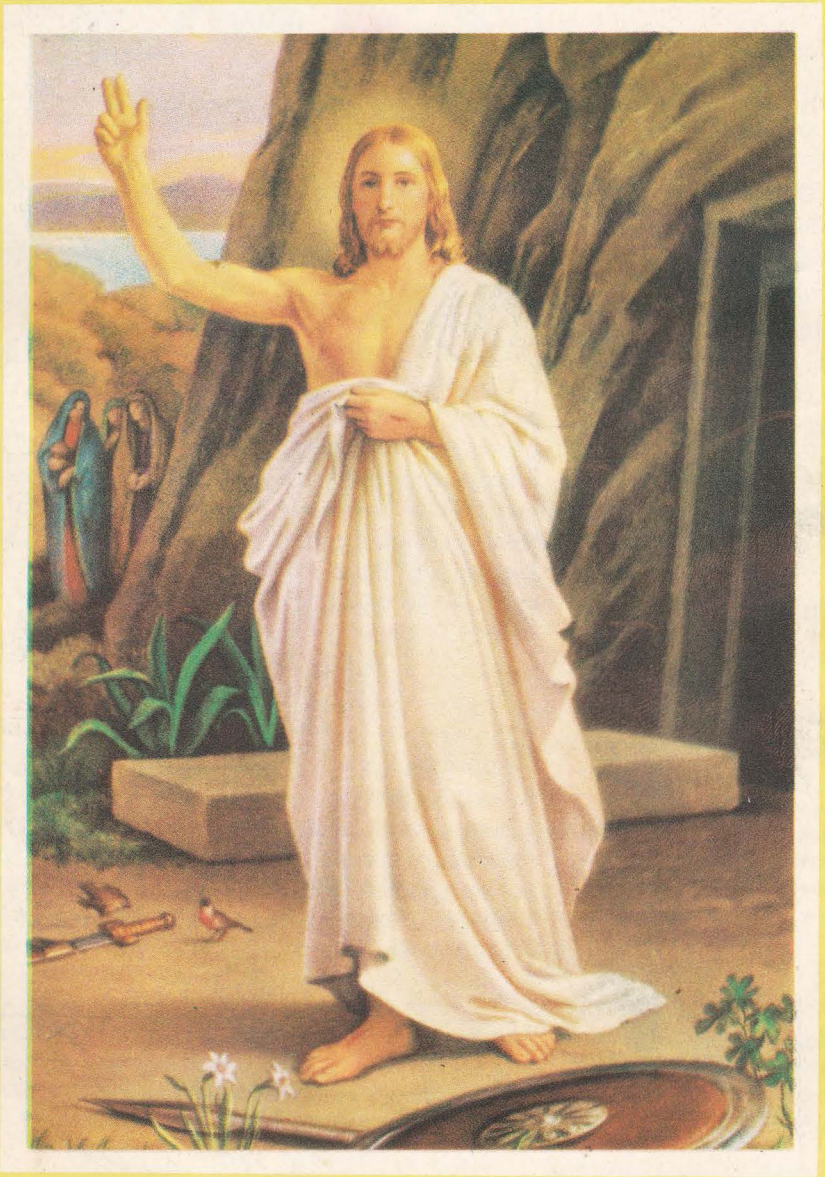

Христос Воскрес!

МІСІОНЕР
ПРЕСВЯТОГО ІСУСОВОГО СЕРЦЯ

Український католицький часопис

Засновники - Отці Василіяни

Головний редактор
о. Василь Зінько, ЧСВВ

Редакційна колегія:
о. Дам'ян Богун, ЧСВВ,
о. Іван Новак, ЧСВВ,
о.Йосафат Воротняк, ЧСВВ,
о. Йосиф Будай, ЧСВВ,
Неоніла Стефурак

Комп'ютерна верстка
Ольги Кузьмич

На обкладинці:
"Христос Воскрес"

Адреса редакції:
м. Львів,
вул. Б. Хмельницького,36,
Святоонуфріївський
монастир ОО. Василіян
тел. 72-46-94

Підписано до друку 28.03.95
Формат 70x100 1/16. Друк офсетний. Папір друк. № 1. Умов. друк. арк. 5,2. Умов. фарбо-відб. 5,7. Обл.-вид. арк. 5,0. Тираж 3000 прим.
Зам. 21

Віддруковано з готових діапозитивів у Жовківській книжковій друкарні видавництва Отців Василіян «Місіонер».
292310, Львівська обл.,
м. Жовква, вул. Василіянська, 8

З М І С Т

Знак пророка Йони 1
Володар Буженко
Історичні паралелі 2
Києво-Печерська лавра переживає найважчі часи 3
о. Василь Зінько, ЧСВВ
"Нам поможе святий Юр і Пречиста Мати" 4
о. Василь Зінько, ЧСВВ
Священик у війську 5
Намір апостольства молитви на травень 6
"Прийдіть до мене всі втомлені та обтяжені..." 8
Мої зустрічі з іншими християнами 10
В. Сокальський
Де межа латинізації 13
Р.С., новик Крехівського монастиря
Перебуваймо в Господі 14
о. Павло Мадяр, ЧСВВ
Заручини на хресті 16
о. Дам'ян Богун, ЧСВВ
Сумний мартиролог 18
о. Василь Зінько, ЧСВВ
о. Матей Михайло Гаврилів, ЧСВВ
Чи сумління ще є голосом Божим у житті сучасної людини? 21
Віктор Мельник
Образ розп'яття Господнього в Галицькому іконостасі XV-XVIII віків 23
Йосиф Воробець
В єднанні з Богом 27
Богдан Лепкий
З оповідання "Під Великдень" 29
Пам'яті Апостольського Проноторя 30
Микола Яцків
Христос і розбійник 31

● Передруки і переклади дозволені за поданням джерела.
● Редакція зберігає за собою право виправляти мову і скорочувати надіслані матеріали.
© Журнал "Місіонер", 1995.

ЗНАК ПРОРОКА ЙОНИ

Діяльність і, зокрема, чуда Ісуса Христа, що прийшов з Галилейського Назарету, були не до вподоби тодішньому керівництву єврейського народу: книжникам, фарисеям і садукеям. Тож деякі з книжників і фарисеїв озвались до Нього: "Учителю, ми хочемо побачити якийсь знак від Тебе". А Ісус відповів їм: "Лукаве покоління і перелюбне вимагає знаку, та знаку не буде йому дано, як тільки знак пророка Йони" (Мт. 12, 38-39). І вдруге згадує св. Матей про Йону, бо фарисеї та садукеї землі Магдалинської, випробовуючи Його, просили показати їм знак з неба. А Він у відповідь сказав: "Рід лукавий і перелюбний шукає знаку, але знаку йому не дасться, хіба знак Йони" (Мт. 16, 4).

Подібно говорить і св. євангелист Лука, що цьому лукавому родові не дасться іншого знаку, окрім знаку Йони, бо "як Йона був знаком для ніневитян, так і Син Чоловічий буде знаком для цього роду" (Як. 11, 29-30). Загалом усі отці і Церква пояснюють ці слова Господні так, що не лише євреї не покаялися на слово Ісуса, хоч Він був більший від пророка, але й пророк не послухав Бога і не хотів іти проповідувати до Ніневії, а подався то Таршішу, щоб утекти з-перед Господнього лиця (Йони 1, 3). Але коли знялася на морі велика буря, Йона зізнався, що через нього так Бог усіх на кораблі випробовує і сам попросив вкинути його в море.

І призначив Господь велику рибу, щоб вона проковтнула Йону, і в ній перебув пророк три дні і три ночі. Коли ж покаявся, Господь звелів рибі і вона викинула Йону на суходіл (Йони, 2). Саме на це і посилається Господь Ісус. І євреї добре це розуміли, бо сказали Пилатові, щоб запечатав гріб, оскільки Христос попередив, що встане з гробу. Та не допомогли ні печаті, ні інші заходи. Третього дня рано-вранці Христос покинув гріб, встав у славі і явився Своїй Матері, апостолам і жінкам. А одного разу бачили Його, воскреслого, аж п'ятсот чоловік - тобто, тисячу очей переконалися, що Христос виявив на собі знак пророка Йони.

Тому ми вітаємося усі дні Великодня словами: "Христос воскрес - воістину воскрес!" і бажаємо читачам та прихильникам "Місіонаря" радості і слави цього великого свята.

РЕДАКЦІЯ

ВІД РЕДАКЦІЇ:

ІСТОРИЧНІ ПАРАЛЕЛІ

(До Берестейського порозуміння)

Наша історія така обскубана через те, що ми самі на радість нашим неприятелям і собі на шкоду калічимо та обмежуємо її.

От як гучно святкували ми тисячоліття Володимирового хрещення України-Русі. І тим самим скоротили термін існування нашого християнства, бо вести нам відлік християнства від 988 року несправедливо і невірно. Воно ж почалося ще проповіддю св. Андрія. Щоправда, він не благословляв Київських гір, бо тоді вже був Київ, і не маємо точних даних, що відвідував столицю України, але, напевно, бував по грецьких оселях над Чорним морем. А там жила мішана народність і наші предки вже тоді були знайомі з християнством. Скажімо, у Тмуторокані (сьогоднішня Кубань) ще за 120 років до Володимирового хрещення було руське архиєпископство.

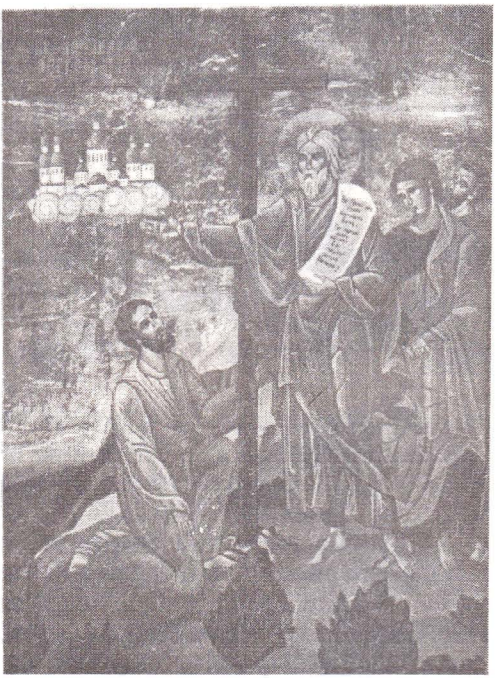

Св. Андрій Первозванний на Київських горах. Ікона з колекції Асоціації Українських Жінок Канади.

Ще задовго до св. Володимира українські посли присягалися на хресті, а це означає, що християнство вже тоді було на державному рівні і мало повне право на існування. А свята Ольга, хрещена 955 року, хіба не свідчить про те, що Христова віра в Україні набагато старша від так званого офіційного хрещення русичів? Подібне спостерігаємо і в Римському царстві. Константин Великий міланським едиктом 313 року легалізував віру Христа, а Теодосій Великий аж 381 року визнав її державною вірою римської імперії.

Друга паралель - з Берестейським порозумінням. Вороги і невороги подейкують та вперто хочуть самі себе й інших переконати, що ніби-то 1596 року українці піддалися під латинське ярмо папи. Ще й обов'язково вважають це польською інтригою і наполегливо переконують наперекір історичним фактам, що ніби-то св. Володимир прийняв "православну віру"

і тому всі українці повинні бути "православними". Гаразд. Це сталося після остаточного розриву греків з Римом 1054 року.

Як же ж тоді пояснити, що Ярополк-Петро, син Ізяслава й онук Ярослава Мудрого, "тестя Європи", хоче дістати 1075 року "Руське королівство в лен від св. Петра" (М. Грушевський), а папа Григорій VII в листі називає Ізяслава апостольським королем (рекс апостолікус).

Ще один факт. Литовський митрополит Кипріян 1400 року звертається до царгородського патріарха, щоб той почав діяти в справі унії, а через 14 років на соборі в Новгородку, де вибрано митрополитом Григорія Цамвлака, знову обговорюється справа унії з Римом. Цей митрополит бере участь в соборі, що відбувався в Константці 1418 року, а 1437 року царгородський патріарх Йосип II висвячує свого однодумця порозуміння з Римом, митрополита Ісидора, і він їде в Україну, де його радо приймають, а москалі запроторюють до в'язниці.

Варто знати, що Флорентійську унію греків з Римом в Україні визнавали повних 60 років, тобто два покоління.

Після смерті митрополита Григорія митрополитом стає Михаїл Пруський. Він звертається до папи, щоб той затвердив його митрополитом. В 1500 р. маємо митрополита Йосипа Болгариновича, прихильника унії, що листувався з папою Олександром VI. 1581 року князь Констянтин Острозький переговорює в справі унії з папським легатом Антоніем Поссевіном. Та справжнє зачаття Берестейського порозуміння сталося 1589 року, коли патріарх Єремія II погодився на московський патріархат. Після цього наші владики більше вагатися не могли, бо не бажали "опіки" третього московського Риму. Єпископи Іпатій Потій і Кирило Терлецький звертаються до папи Климента VIII і 24 жовтня 1596 року в Бересті над Бугом відбувається нове Володимирове хрещення - порозуміння з апостольським престолом св. Петра. Святий Йосафат своєю кров'ю ратифікував цей пакт 1623 року.

Володар БУЖЕНКО

З ПОТОКУ НОВИН

КИЄВО-ПЕЧЕРСЬКА ЛАВРА ПЕРЕЖИВАЄ НАЙВАЖЧІ ЧАСИ

Києво-Печерська лавра - духовна скарбниця нашого народу переживає чи не найважчі часи. Сьогодні вона, не зважаючи на протести віруючих, розпродається оптом і в роздріб. З благословення керівництва лаврського музею-заповідника на території святині безтурботно господарюють 46 різних організацій, а за неофіційними даними 96. Серед них тютюнова компанія "Філіпс моріс", кафе, бари. Залізною огорожею відгородило собі частину території італійське посольство. Тоді, як ченці мешкають в одномісних келіях по 5-6 чоловік. А саме ченцями Лаври були колись український гіпократ Агапіт, літописець Нестор, іконописець Алімпій та творець першого в Європі вищого духовного закладу Петро Могила.

(За повідомленням АРІ)

"НАМ ПОМОЖЕ СВЯТИЙ ЮР І ПРЕЧИСТА МАТИ..."

Св. Юрій. Ікона з церкви с. Великого, біля Добромиля.

Коли дивимося сьогодні на Божий світ і шукаємо, кому ж найважче зберігати святу віру, мусимо визнати, що таки військовим. Бо якщо в наших переповнених церквах бачимо учителів, лікарів, юристів, то майже не видно в них військових. Хоч поза Україною мені доводилося бачити, і то часто навіть старшин, які у військовій формі приходили на богослужения. В Україні ж навіть католики бояться, щоб часом священик не увійшов на територію військової частини в рясі, в чому довелося мені особисто переконатися таки тут, у Львові. Може якраз через це військові сьогодні не мають відваги зайти у формі до святині Божої?

Інакше було в перших століттях християнства. Пригадаймо хоча б таких воїнів, як святий Євстахій, Дмитрій, Севастіян... До воїнів належав і святий Юрій, що мав високе військове звання за часів лютого переслідувача християнської віри Діоклетіяна і загинув 23 квітня 303 року в Нікодимії.

Святий Юрій походив з християнської родини і ще був зовсім молодим хлопцем, коли за віру загинув його батько. Маючи такий яскравий приклад з родинного дому, він боровся за віру і виступав проти беззаконного гоніння християн, за що після жорстоких катувань йому відрубали голову.

І от щороку, кожної весни, святкуємо урочисто день опікуна монастирської церкви Отців Василіян, святого Юрія в Кристинополі (Червоноград); слухаємо проповіді про нього, похвали на його честь. Гож поміркуймо, у чому можемо сьогодні наслідувати Святого? Адже саме він сміливо перед цісарем і всією радою став на захист переслідуваних християн. А система, яка диявольськими методами забороняла визнавати Христа і жити за Його заповітами, хіба не залишила в психіці сьогоднішніх людей глибокий слід? Правда, серп і молот відійшли до ганебної історії разом із зіркою і нам блиснув тризуб святого Володимира, та не забуваймо, що держава - це теж твір Божий і не даймо себе обдурити тим, хто вважає державу своєрідним коритом. Держава - це форма поширеної і повної любові до ближніх. І хіба не тому святий Юрій виступив проти беззаконня, що він любив своїх віруючих братів та сестер і не міг

погодитися з руйнуванням душ ближніх? І помер він не лише за віру Христову і своє спасіння, але й за те, щоб інші мали право визнавати Христа. А хіба нам не потрібно боротися за правову християнську державу? Щоб у нашій державі запанував Христос і Його закони, та й ми стали світлом і сіллю землі.

СВЯЩЕНИК У ВІЙСЬКУ

Там, де є безсмертні душі, повинна бути і Церква. Вона виконує свої обов'язки за допомогою священиків. Здавна в християнських державах були військові капелани. Колишня австро-угорська чи й російська царська армії мали належну духовну обслугу - священиків різних конфесій.

Українські військові формування, починаючи від Українських Січових Стрільців, теж мали добру духовну обслугу. Коли в листопаді 1918 року почала творитися Українська Галицька Армія, вона, ясна річ, не зосталася без духівників. Один з них, о. Іван Лебедович, свого часу в діаспорі написав про військових душпастирів монографію. Він зібрав факти з діяльності біля двадцяти ієреїв, які були нашими бійцями в запіллі і на фронті. Не забудьмо одного з таких капеланів, василіянина о. Якима Фещака, який помер від тифу за Збручем в 1920 році і похований в Чечельнику. До першої світової війни він був редактором жовківського "Місіонаря" і коли прийшли царські війська до Галичини, за його видачу обіцяли велику винагороду. Але Боже провидіння його від них зберегло.

Міжвоєнні польські війська теж мали капеланів, і навіть українців, зокрема, православних. Таких душпастирів мала і армія Української Народної Республіки. А хіба могла обійтися без священиків Українська Повстанська Армія? Зі спогадів знаємо про о. Кадила. У Давидові біля Львова живе о. Роман, якого поляки за обслугу упістів на Закерзонні-Сяноччині люто катували і він став калікою, але ще й досі бадьорий і любить казати: "Не той, хто бив, а той, хто витримав - герой!"

Коли створювалася галицька дивізія при німецьких збройних силах під час другої світової війни, митрополит Андрей Шептицький поставив вимогу, що вона повинна мати своїх полкових духівників. Ця вимога була виконана і біля тридцяти священиків, спочатку католицьких, а потім і православних служили нашим дивізійникам. Одного з них озвірілий німець застрелив під Бродами за оборону наших хлопців. Цікаві спогади про свою працю в дивізії залишив о. Нагаєвський.

Сьогодні маємо українську державу і свої збройні сили. Та досі ще немає загальної і постійної духовної обслуги у військових частинах. А це необхідно для блага душ, для боєздатності і моральності українських сухопутних, летунських і морських збройних сил. Українська громадськість повинна рішуче домагатися введення душпастирів до військових частин нашої армії.

о. Василь ЗІНЬКО, ЧСВВ

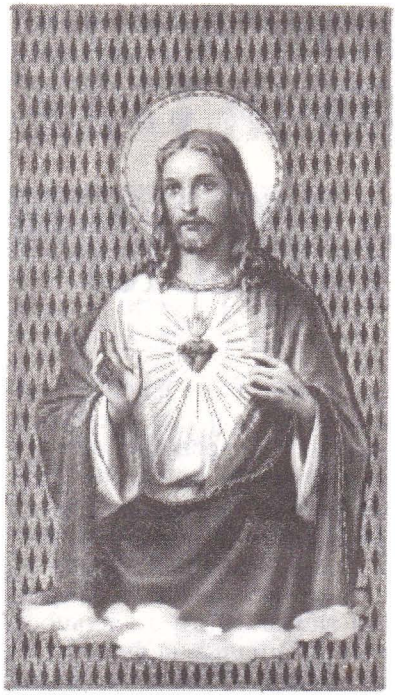

Оце Серце, що так дуже полюбило людей...

МОЛИТВА ЩОДЕННОГО ПОЖЕРТВУВАННЯ ДЛЯ ЧЛЕНІВ АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ

О, Божественне Серце Ісуса! У злуці з тим наміренням, з яким Ти на землі віддавав славу Богові і тепер щоденно віддаєш у Пресвятій Тайні Євхаристії, жертвую Тобі через Непорочне Серце Пречистої Діви Марії всі свої молитви, справи, слова, думки й терпіння нинішнього дня у винагороду за всі зневаги, образи і кривди, завдані Тобі.

Жертвую їх особливо за Святішого Отця Папу Римського, за святу Церкву, за навернення грішників і у всіх намірениях Апостольства Молитви, призначених на цей місяць і на сьогоднішній день.

Пресвяте Серце Ісуса і Марії, спомагайте св. Церкву і Україну!

Святий Йосифе, Покровителю і Заступнику приятелів Ісусового Серця, моли Бога за нас.

Святий Архангеле Михаїле, св. Миколаю, св. Володимире, св. Йосафате, Заступники України, моліть Бога за нас!

НАМІР АПОСТОЛЬСТВА МОЛИТВИ НА ТРАВЕНЬ:

Загальний: ЩОБ БАТЬКИ, НАВЧАЮЧИ ДІТЕЙ СВОЇХ ПРО ГОСПОДА ІСУСА, ПРИНЕСЛИ ЇМ БЛАГУ ВІСТКУ (Поблагословлений Святішим Отцем).

Намір нагадує про основний і священний обов'язок батька і матері дати релігійне виховання своїм нащадкам. Хто у Христа охрестився, той не лише повинен сам у Нього зодягнутися, але й іншим передати Христа. Батькам Бог дає дитину і вони повинні виховати її на засадах Євангелії і прищепити їй любов до Ісуса.

Так робили свого часу мати св. Августина Моніка, мати св. Йосафата та й цілий ряд матерів і батьків, які виховали у праведності і святості своїх

нащадків. Одна добра мати спочатку навчила дитинку говорити "Бозя", і лише потім навчала слів "тато" і "мама". Це взірець для кожної християнської матері.

Дитина із задоволенням вчиться у школі Ісуса. От мала Марійка з села Кривенького не послухала маму. Наступного дня священик звертається до неї: "Марійко, ти любиш Ісуса?" "Люблю", - відповідає дівчинка. "А чому ти вчора маму не послухала і так нечемно поводилася? Ісус такого не любить і не хоче, щоб ти так робила". За кілька хвилин мала зі сльозами на очах перепрошувала маму і сказала, що надалі буде чемна.

Місійний: ЩОБ МОЛОДЬ ЗА ВЗІРЦЕМ ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ БУЛА ГОТОВА ДО МІСІЙНИХ СПРАВ.

Пресвята Богородиця одразу ж після Благовіщення подалася до своєї родички Єлисавети і виконала таким чином свою місію. Її пісня - це програма віруючих і тих, що вміють бути смиренними перед Господом Богом.

Місцевий: ЩОБ МАРІЙСЬКІ ВІДПУСТОВІ СВЯТИНІ І ЧУДОТВОРНІ ІКОНИ ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ СТАЛИ МІСЦЕМ СПРАВЖНЬОЇ ПОБОЖНОСТІ І ДЖЕРЕЛОМ ДУХОВНОСТІ НАШОГО НАРОДУ.

Зміст цього наміру ясний і зрозумілий: прочани, що відвідують ці місця та вшановують чудотворні ікони, повинні передусім дбати про справжню набожність і з духовною наснагою вшановувати образи Пресвятої і Пречистої Марії. Стараймося і просімо, щоб тільки Мати Божа панувала в Україні та й ми її сердечно величали та ублажали.

Покровителі на травень - Святі Кирило і Методій, апостоли слов'ян (24. 5)

Походили з македонського міста Солуня. Вели показове чернече життя і пізнали глибоку науку Божих істин. Врешті Господь покликав їх до апостолування між слов'янськими народами, зокрема, на Моравії. Їхнє християнство проникло і на західні терени України. В Перемишлі вже за вісімдесят років до хрещення України-Русі було єпископство. Папа Іван Павло II проголосив цих двох братів, побіч святого Венедикта, покровителями Європи.

Найпопулярніші книги - Євангелія і Дії св. апостолів. Вони перекладені на 340 мов світу. Це, звичайно, багато. Та якщо взяти до уваги, що в світі нараховується 1100 мов, то переклади цих двох книг не сягають і третини від їхньої кількості. Тобто дві третини людства ще чекають на Боже слово. Христос звертається до нас: "Моліть Господа жнив, щоб послав робітників на жниво"... Чи подумали ми про те, щоб хоч десь-колись Отченаш проказати за цю святу справу?

"ПРИЙДІТЬ ДО МЕНЕ ВСІ ВТОМЛЕНІ ТА ОБТЯЖЕНІ..."

Христове дбання про усіх, що були "полоненими болю" (Римський служебник, преф. звич. VII), завжди знаходило багатозначне продовження у дбанні Церкви про хворих.

Ми особливо сильно відчуваємо цю потребу в наші часи, коли цілим народам доводиться жити в жахливих умовах, викликаних жорстокими конфліктами, за які часто найслабші змушені платити найвищу ціну. Хіба ж можна не погодитись з твердженням, "що наша цивілізація повинна усвідомлювати, що (...) з багатьох точок зору вона є хворою цивілізацією й стає джерелом глибокої зіпсованості людини" (Лист Папи до сімей, 20).

Наша цивілізація хвора через дедалі зростаючий егоїзм, через індивідуалістичне споживацтво, що часто, на основі заперечення й загальної байдужості до трансцедентного призначення людини, подається як життєвий зразок, ця цивілізація хвора через кризу духовних і моральних вартостей, що викликає велике занепокоєння людства. "Хворобливий стан", "патологія" духа не менш загрозлива, ніж фізична патологія, які взаємно впливають одна на одну.

На порозі третього тисячоріччя мир, на жаль, все ще далекий, а навіть бачимо чимало ознак того, що він може ще більше віддалитися. Нерідко важко встановити причини такого стану речей і визначити засоби для його вирішення. Навіть і серед християн іноді доходить до кривавих братовбивчих війн. Однак *ті, що з відкритим серцем слухають* Євангеліє, повинні невпинно пригадувати самим собі та іншим про обов'язок пробачення й примирення. Разом із хворими всього світу вони покликані, щоб на престолі покірної щоденної молитви приносити жертву страждань, які Христос прийняв як

засіб відкуплення й спасіння людства.

Надання цінності стражданню та пожертвуванню його за спасіння світу вже само по.собі є діяльністю і завданням, спрямованим на сприяння справі миру, бо відважне свідчення слабких; хворих і страждаючих може стати найціннішим внеском у будівництво миру. Страждання викликає глибоку духовну спільність, сприяючи, з одного боку, відновленню кращої якості життя, а з другого, схиляючись до переконливої діяльності за справу миру між людьми.

Віруюча людина знає, що єднаючись із стражданнями Христа, вона стає справжнім будівником миру. Це неосяжна таємниця, плоди якої можна, однак, виразно побачити в історії Церкви, особливо в житті Святих. Хоча й існує страждання, що веде до смерті, у Божому задумі існує також страждання, яке веде до навернення й зміни людського серця (II Кор. 7, 10): таке страждання, доповнюючи у власному тілі, що не вистачає мукам Христа (Кол. 1, 24), породжуючи життя і мир, стає причиною і джерелом радості.

Дорогі браття й сестри, що страждаєте тілом і душею, - говорить Папа Іван Павло II у цьогорічному зверненні з нагоди Всесвітнього дня хворого, - бажаю вам уміти розпізнати та прийняти Божий заклик, який каже вам бути творцями миру, жертвуючи власне страждання. Нелегко відповісти на такий важкий заклик. Завжди з довір'ям вдивляйтесь в Ісуса, "страждаючого Слугу", просячи в нього сили, яка дозволить вам перетворити у дар те випробування, яке ви переносите. З вірою слухайте Його голос, спрямований до кожної людини: "Прийдіть до мене всі втомлені й обтяжені, і я облегшу вас" (Мт. 11, 28).

Нехай же Пречиста Діва Марія, Страждальна Мати й Цариця Миру, дасть кожному віруючому дар незламної віри, якої так сильно потребує світ. Бо завдяки Їй сили зла, ненависті й незгоди будуть обеззброєні самопосвятною жертвою слабких і хворих, з'єднаною з пасхальною тайною Христа Спасителя.

А тепер звертаюсь до вас, лікарі, медсестри, члени товариства та добровільних груп, що займаються обслуговуванням хворих. Ваша діяльність буде справжнім свідченням і конкретним вкладом у справу миру, якщо ви зумієте пожертвувати справжню любов тим, з ким зустрічаєтесь, і якщо ви, як віруючі, навчитесь поважати в них присутність самого Христа. Цей заклик особливим чином спрямований до священиків, ченців та черниць, які з огляду на харизму свого монашого згромадження чи конкретну форму апостоляту, безпосередньо охоплені душпастирством працівників охорони здоров'я.

Нехай Пречиста Діва Марія, Мати страждаючих, буде поруч із тими, що зазнають випробувань, і підтримає зусилля тих, які присвятили своє життя хворим.

Радіо Ватикан

МОЇ ЗУСТРІЧІ З ІНШИМИ ХРИСТИЯНАМИ

Протягом перших чотирнадцяти літ життя, до осені 1936 року, зустрічався я переважно з нашими українцями греко- і римокатоликами, яких поляки вважали неподільно своїми патріотами, хоч насправді так не було. Мав ще зустрічі, і то щоденні, бо в Сокалю було біля двадцяти синагог, з цими визнавцями Мойсеєвої віри. Та треба сказати, що загалом ворожнечі чи ненависті тоді не було і не могло бути. Навіть з римокатоликами. Кожен любив і пильнував свого і - по всьому.

Та виїхавши з батьками до Аргентини, мав нагоду зустрітися з нашими земляками зі східної України. Вони були православні, але з ними, як от на Кампо Алелай коло Саенспені в Чако, не було непорозумінь. Навпаки, східняк Матвій прийняв нас до свого дому, дав нам працю і гарно ставився до нас. Був з нами також волиняк, що прибув з Парагваю, Володимир Федорко, він теж у справах віри від нас не відходив, ні не різнився. Цінував свою віру і нам навіть на думку не приходило сперечатися про такі справи. Коли в половині 1939 року я опинився в Бразилії, то увесь час, аж до 1949 року, ближчої зустрічі з іновірцями, як євангелісти чи православні, не мав. Вперше довелося зустрітися з нашими волиняками та поліщуками, коли працював в Аргентині, у провінції Місіонесі коло міста Обери. Це було в 1954-1959 рр. Більшість місцевих українців були євангелістами і православними. Якось підходить до мене перед Йорданом один волиняк та й каже: "Панотче, я певчий дяк, дозволите співати нам православним, на водосвятті?" - "Приходьте і співайте, та й інших, що люблять поспівати, приведіть", - відповідаю. Дійсно, на сам Йордан по св. Літургії йдемо на ставок святити воду. Як наші волиняки взяли київським напівом "Во Йордані крещеющомуся тобі, Господи", то вся колонія збіглася. Були наші католики-галичани, чи як їх тут називали, гуцули, і всі волиняки, яких гуцули звали мотузками. Прийшли суботники й інші християнські відлами. Відправа випала зворушлива і мені нічого іншого не залишилося, як запросити волинський хор до наступної нагоди.

Волиняки і поліщуки, а також білоруси (усі православні) приймали мене з кропилом до своїх домівств, гостили, спомагали. Допомагали монахиням Василіянкам і катехиткам Серця Ісусового продуктами, приймали до хат на перебування та й, одним словом, годі було помітити якесь порізнення. Були випадки, що і євангелісти на своїх машинах підвозили мене до церкви. Одного разу зупиняється коло мене машина, в якій молодий хлопець і дівчина. "Сідайте, підвеземо!" Я одразу збагнув, що це не католики, і не православні, а євангелісти. Підвезли мене добрий шмат дороги. Виявилося, що ще їхній дідо не раз

мене підвозив і мені допомагав. Хай Господь нагородить його щедро за добре серце, а він же був євангелістом.

До мене приходили усі, тож одного разу кажс мені один крамар, волиняк з Обери: "Паночче, ви не могли б нам відправити в церкві, бо наш батюшка чогось вже більше восьми місяців не показується". "Добре, - кажу, - поспитаю старшого і, як дозволить, буду служити у вас. І справді, о. ігумен Юрій Мельничин мені дозволив. "Поїдьте, відправте та потіште тих віруючих людей". При першій нагоді я й подався до них. Як увійшов до церкви на Бащо Троншо о сьомій годині ранку, то вийшов о першій пополудні. Північна, Утреня, Часи і Літургія та й наприкінці ще проповідь. Люди були задоволені. Тільки один дядько, видно євангеліст, сказав: "А ви нам, батюшка, байок не говоріть, а писання пояснюйте". "Вдруге буде тільки з писання", - відповідаю. Та не довелося, бо виїхав до столиці Аргентини, Буенос-Айреса... Їздив не раз із пасторами-українцями на свої оселі, бо в мене машини не було, а вони, мене побачивши, радо мені помагали.

У Буенос-Айресі хористи з православного хору самі мені давали адреси і запрошували прийти до них по внески на будову собору в столиці, бо саме мені цю справу було доручено.

У Бразилії ж частіше я зустрічався з євангелістами, до того ж не українцями. Одного разу коло Каноїнас, де Сестри Василіянки мають свій дім, запросив мене до своєї машини суперінтендент євангелістів. Це свого роду єпископ. Їдемо та й дружньо балакаємо. Питаю його, за кого вони мають Марію? "Марія - Мати Божа, - відповідає. - Так сама Євангелія говорить. Як Ісус - Син Божий і Син Марії, то Марія-Богородиця". Подібну відповідь мені дав лютеранський пастор, що заледве прибув до Бразилії на німецькі оселі за містом Гварапуавою і ще не говорив португальською мовою, то ми якось по-німецькому розмовилися і він теж ствердив, що Марія - Мати Божа, бо так його вчили в ляйпцігській богословській академії (лютеран). З попереднім ще вияснив, чи є в них розлучення, бо саме тоді запроваджували цивільне розлучення у Бразилії. Він сказав, що нема, і бути не може. Коли чоловік залишить свого батька і матір та й пристане до своєї жінки, і стануть одним тілом, то як тоді це тіло розрубувати чи розрізувати?

Довідався і від методистів, що в них розлучення нема і бути не може. Пригадую, в Обері ми хотіли зробити вечірню гостину, щоб придбати кошти на обнову каплиці. Дівчина, Ольга Ковбас, запитує мене, чи можна запросити до обслуги столів її товаришок. Прийшло три високі білявки, і, як виявилося - шведки, лютеранки. "Що вам належиться за послугу?" - запитую після гостини. "Нічого! Ми прийшли вам допомогти і, коли треба, знову нас просіть". І ці дівчата добре знали, що ми українці з Петрової Церкви.

Правда, я зі свого боку ніколи не виступав проти їхніх громад чи організацій. Не раз ще вказував нашим за приклад: "Дивіться, браття, як вони тримаються, як дбають про своїх дітей і який у них лад та молитва". А молитви у них були тричі на тиждень і тривали

звичайно по три години. Якось приїхав я до однієї молодої родини волиняків. Відправив моління та й за звичаєм став до розмови з домашніми. Коло мене мати і мала дівчинка. Питаю малу, чи вміє молитися. "Вмію", - відповідає. "А десять Божих заповідей знаєш?" Мала повагом і спокійно декламує декалог. Знає шість правд віри. Мене закортіло спитати: "А звідки ти цього навчилася?" Тоді каже мати, що вона має молитовник і навчає дитинку усього потрібного для релігійної освіти. Та й показує мені наш український католицький молитовник. Подібний мала й онука православного дяка на Бащо Троншо.

Ще згадую такий факт. Якось попереджаю, що в місті Обері у січні буде катехизація дітей, а мені відповідають, що хіба тих троє Кузьових дітей прийде. Та я наполягаю і присилаю сестру Василіянку Терезу Островську навчати. А сам з кропилом по колоніях їжджу. Коли через два тижні я навідався до Обери, то сестра каже мені, що на катехизації є аж 35 дітей. Наші, волинські, і, всілякі. Самі люди утримували сестру. Діти несли в копичках чи в клуночках то м'ясо, то хліб, то інші продукти. Найбільше допомагали саме ті, що не належали до нашого приходу, не були, так би мовити, гуцулами. Отак мирно і згідливо жив я з іншими християнами!

Часто запитую себе сьогодні: "Чому було можливе таке співжиття?" З багатьох причин. В основному тому, що вони не ставилися з недовір'ям до нашого галицького католицького священика.

Одного разу приступила до мене бабуня та й каже: "Батюшка, висповідайте мене". "Бабусю, та ж я уніятський священик", - попереджаю. "Якраз тому, що ви уніятський, я й хочу у вас висповідатися". Чи ж міг мені дати хтось кращу оцінку?..

Також з мого боку ніколи не було жодного упередження до них, адже вони колись були більше Петрові, ніж ми в Галичині. Я не мав серця їм щось відмовити. От приступає на Кампо Рамоні до мене поліщук і каже: "Батюшка, дозволите читати апостола?" "А чому ж ні? Ви гарно його читаєте". Привіз я йому книжку і він добре прочитав по-старослов'янському слова св. апостола Павла. Як же ж йому відмовити? До того ж у нього жінка галичанка, а дочка Василіянка, що нині працює в Австралії - мати Кекилія Кібіш, ЧСВВ.

Називали мене батюшкою і ніколи я не перечив, інші отці цього не могли стерпіти і одразу відповідали: "Я тобі не батюшка...". А це була якраз ота душпастирська нерозважність і через одне слово втрачалося таких добрих і віруючих людей, які були, наче вівці без пастиря, бо обслуга їхнього віровизнання була аж надто проблематичною і недостатньою. Я ж звертався до них завжди по-українському і, коли треба було використати в розмові чи й у церкві означення, то тільки - християнин. Інших прикметників заради миру й любові я не вживав. І вони цим були задоволені, бо чулися передусім християнами. Праця між ними залишилася найкращим спогадом мого життя.

о. Василь ЗІНЬКО, ЧСВВ

ДЕ МЕЖА ЛАТИНІЗАЦІЇ?

Часто можна почути і багато говориться про так звану латинізацію. В зв'язку з цим варто згадати, що у Вселенській Церкві існує два види християнства: один, переважаючий, це римська або латинська Церква західного обряду. Другий - це східні Церкви, які все більше роздрібнюються і часто вироджуються. З цього видно, що латинізація є намаганням більшості проковтнути меншість. Навіть дивно, що у спільноті любові таке можливе.

Але де ж межа латинізації?

Це дуже важливе питання. Мусимо розрізняти дві латинізації. Перша - зовнішня, де спостерігається тиск з боку латинників, щоб ми "поїхнилися", наче б щойно тоді будемо справжніми католиками. Друга латинізація, так би мовити, внутрішня. Коли самі східні нерозважно і необачно приймають латинські звичаї і форми. Нам йдеться саме про цю латинізацію, точніше про те, де межа цієї латинізації, а де прагнення до нормального внутрішнього росту власної Церкви.

На жаль, супротивники і наклепники на латинізаційні рухи в нашій Церкві часто не розрізняють цієї межі і не можуть збагнути, що може бути щось подібне до латинського, але своє. От кажуть, що маївка - це латинізація. Так, але хто був на латинській і на нашій маївках, той знає, що між ними велика різниця. У латинників - це година молитви на вервиці, розважань та проповіді і коротке благословення Найсвятіщими Тайнами, а у нас це - скорочений Параклис. У нас на маївці кожен почувається у власній хаті і навіть на гадку нікому не приходить, що це латинське...

Обурюються і суплікацією. Але латинський захід її зовсім не знає. Коли наші скитальці наприкінці другої світової війни співали по латинських костелах благальну пісню, то весь монастир збігався, щоб побачити таку небувалу і незнану дивовижу. Про це писав о. Казимир Грицина в "Світлі". То якого ж тут латинства дошукуватися? Чи набожність до Пресвятого Серця виключно латинська? В Римі свого часу в "Руссікум" був всього один справжній росіянин і коли прийшов день Серця Христового чи десята п'ятниця, він взяв наш служебник і казав білорусові Кастусю Москаліку читати службу Христа Чоловіколюбця. Коли ж той зауважив, що такого у росіян немає, він мовив: "А чому його не може бути?" От з Бельгії прийшли книжки російською мовою для росіян і там є молитва до Серця Ісусового. Західні з Серцем Христовим збираються навертати Росію, а ми повинні відмовлятися від цього, як від латинського, тоді як набожність до Пресвятого Серця є в нашій Церкві вже давно, як і вшанування Божого Тіла.

Щодо латинізації, то важливо збагнути, кому ж вона потрібна. Насамперед тим, кому існування Української Католицької Церкви здавна, як сіль в оці. Вони приймуть латинників, аби тільки не тих "триклятих" уніятів. Та й самі латинники сміються в кулак, коли хтось торочить про латинізацію в нашій Церкві. Чому ж вони так бояться поступу у нас? Бо тоді відпаде привід судити нас і казати, що ми застарілі, що ми мумія чи музей, як вони вже не раз висловлювалися.

Іншим забагається бачити у нас "латинізацію" через заздрість, щоб часом ми їх не перегнали і вони не опинилися нижче. Хочуть такі зрівнялівки, і тоді будуть усі спокійно спати, а ворог душ не спить!

З цього виходить, що воліємо примітивізм, повернення до кам'яної доби - тільки не поступ. Коли б це говорив якийсь невіглас, то дивуватися не треба, але коли це повторюють відповідальні за долю нашої Церкви, то справді дивно, як можна бути аж такими засліпленими?

В. СОКАЛЬСЬКИЙ

ПЕРЕБУВАЙМО В ГОСПОДІ

І вигнав він (Господь) Адама і поставив... херувима з полум'яним миготливим мечем... (Буття, 3, 24)

Гріх забруднює душу, яка створена на образ і подобу Божу. І тому той, хто грішить, ображає насамперед Бога, ранить свою душу, вона з чистої стає огидною. Ми, коли вже спізнали істину, не повинні повертатися назад до різних гріхів. Хоч наша людська природа дуже слабка, ми, однак, повинні перемагати себе. Але самі цього зробити не зможемо, в нас повинен бути Христос. Бо каже ап. Павло: "Я можу все в тому, хто укріплює мене" (Фл. 4, 13). Коли в наших душах буде сам Христос Господь, ми переможемо різного роду труднощі. Але щоб Він в нас був, ми повинні його шукати всім серцем, прагнути чимраз більше до милосердя, доброчинства і любові до ближнього.

"Бог є любов", - каже св. Йоан Богослов (І Йоана 3, 16). В іншому місці св. Євангелія він говорить: "Бог так полюбив світ, що Сина свого Єдинородного дав, щоб кожен, хто вірує в нього, не загинув, а жив життям вічним" (Йоан 3, 16).

Господь нас любить безмірно, то й ми повинні би Його любити. А коли ми любимо Бога? Любимо Його тоді, коли любимо наших ближніх. Бо застерігав той же Йоан Євангелист: "Коли хтось каже: я люблю Бога, а ненавидить брата свого, той неправдомовець. Бо хто не любить брата свого, якого бачить, той не може любити Бога, якого він не бачить" (І Йоана 4, 20). Тому любімо наших ближніх, бо "любов ніколи не проминає" (1 Кор. 13, 8). Щоб ніякі погані і нечисті слова не виходили з наших уст. Бо ж тими самими устами прославляємо Бога і клянемо людей. Що з того, що ми виконали дев'ять заповідей, а одної не виконали? Ми ж стаємо винними в усьому.

Але Бог добрий і милосердний. Він не хоче смерті грішника, але чекає, щоб той навернувся і жив життям вічним. Він свого Сина дав нам, щоб ми були відкуплені від гріха. "Ви ж знаєте, що він з'явився, щоб наші гріхи взяти, а гріха в ньому нема" (І Йоана 3, 5). Дехто думає, що гріха не має. Всі люди згрішили. Хто каже, що не має гріха, той неправдомовець, він сам себе обманює. "Любім один одного, бо любов від Бога, і кожен, хто любить, народився від Бога і знає Бога" (І Йоана 4, 7). "Не любімо словом, ані язиком, лише ділом і правдою" (І Йоана 3, 18).

Маємо статки в цьому світі, роздаймо бідним, тим, хто не має їх. Коли не хочемо дати нашому братові, який потребує, то в нас немає любові Божої.

Каже Христос: "Хто перебуває в мені, а я в ньому, - той плід приносить щедро. Без мене ж ви нічого вчинити не можете" (Йоан 15, 5).

Тому примирімося з Отцем нашим Небесним. Визнаймо наші провини, які вчинили ми свідомо чи не свідомо, бо Ісус каже: "Коли хтось мене любить, той слово моє берегтиме" (Йоан 14, 23). Христос любить серця, переповнені щирим жалем. Перебуваймо ж у Господі, а Господь буде в нас.

Гляньмо на Ісуса. Він, будучи вічним Богом, зійшов до нас на землю, щоб нас відкупити. Будучи багатим, став бідним. Мав підстави про себе сказати: "Лиси мають нори і птиці небесні гнізда, а Син Чоловічий не має де голову прихилити" (Мт. 8, 20). І якщо ми будемо шукати Його всім серцем, всіма силами, то Він нам допоможе в цьому, і дасть щасливу вічність. Бо каже св. Євангелія: "Блаженні чисті серцем, бо вони побачать Бога" (Мт. 5, 8).

Р.С.,
новик Крехівського монастиря

ЗАРУЧИНИ НА ХРЕСТІ

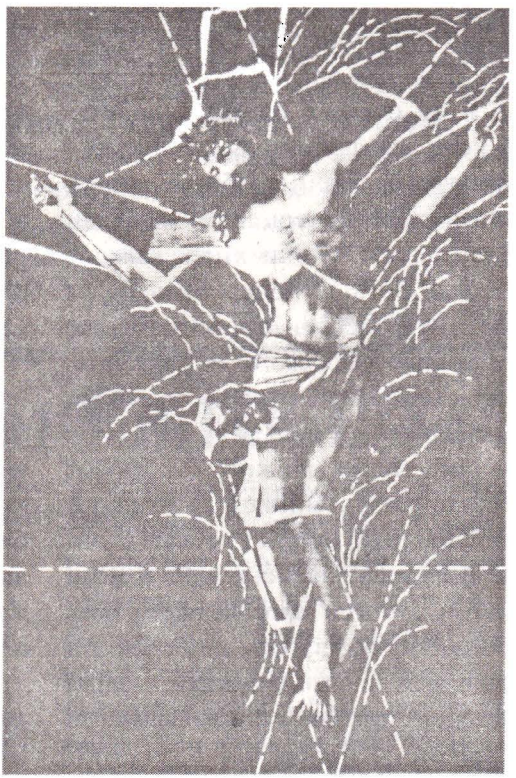

Найбільша тайна нашого життя: як і чому ми живемо, як і для чого існує світ? Якщо відкинути безглузду і нічого не пояснюючу теорію, що все виникло випадково і так само випадково зникне, повернувшись в якийсь незбагненний хаос, залишиться інше пояснення, якого лякаються не раз і найкращі люди: ВСЕ СТАЛОСЯ З ЛЮБОВІ І ЗАДЛЯ ЛЮБОВІ! Бог - безконечна любов - влив у створений Ним світ свою мудрість, доброту, всемогутність, а щоб це довести розумним істотам (ангелам і людям), які можуть все зрозуміти і тому схвалити чи заперечити - Він сам стає людиною, беручи на себе всі наслідки недосконалості людини, і проживає життя так, як лише може ПРОЖИТИ ЙОГО САМ БОГ, БУДУЧИ ЛЮДНОЮ. Для людини ж найболючішим є те, що вона така МАЛА І СЛАБКА, і тому МУСИТЬ ТАК БАГАТО ТЕРПІТИ, тоді як ХРИСТОС-БОГОЧОЛОВІК міцно і назавжди пов'язаний з хрестом-терпінням, через що ЙОГО ТАК ВАЖКО ПРИЙНЯТИ ЯК НАЙВИЩОГО ПАНА НЕБА І ЗЕМЛІ. Саме через це наймудріший ангел - Люцифер оголосив Йому війну на всю вічність. На думку Люцифера Бог повинен бути чимось великим і не принижуватись, а створіння теж повинно прагнути лише до величі, слави, влади, обминаючи будь-яке обмеження та приниження.

Ніхто не міг так глибоко проникнути в тайну Божества, як містики - люди, обдаровані окремішним відчуттям Божества і тому повністю згодні з Його волею, Його думками. "Живу, та живу вже не я, а живе в мені Христос... Я розп'ятий для світу, а світ для мене... Я рани Христа ношу на своєму тілі", - писав св. апостол Павло, а відтак: "Я знаю чоловіка, що був взятий на небо і чув там такі слова, які неможливо передати людською

мовою, бо ні на серце, ні на розум не прийшло людині щось з того, що Бог приготував тим, що люблять Його"... Адже знаємо, що Бог дозволяє вже на цій землі проникнути у найбільшу любов: БОГ ПОВНІСТЮ, БЕЗЗАСТЕРЕЖНО ПЕРЕДАЄТЬСЯ НАМ І ТОГО САМОГО ЧЕКАЄ ВІД НАС!

Містики - ці святі люди, що відчули на собі загадку хреста і терпіння, найглибше проникли в найбільшу тайну життя: БЕЗКОНЕЧНУ БОЖУ ЛЮБОВ ДО СВОГО ТВОРІННЯ, зуміли сказати світові найважливіші і найцінніші слова про те, що ХРЕСТ І ТЕРПІННЯ МАЮТЬ ГОЛОВНУ, ВИРІШАЛЬНУ РОЛЬ в долі людини. Лише ця "вузька брама" веде до життя, а хто боїться нею проходити, зсунеться на "широку дорогу", яка веде у прірву.

Містики - це люди, котрі незбагненним для інших способом, вже тут, на землі, відчули і прожили у своїй душі красу, насолоду і велич Божої любові, тому так рішуче посвячуються ХРЕСТУ І ТЕРПІННЮ, вбачаючи в терпінні новий доказ Божої любові.

Що може бути страшнішим на цьому світі, як побачити очима душі мільйонів страждаючих і конаючих від голоду, холоду, важкої недуги тих, що звиваються від болю в руках катів, згоряють живцем чи тонуть у безмежних водах океанів, відходячи з цього світу зі спотвореним болем обличчям. Але ж і Той, ЩО ВИСИТЬ НА ХРЕСТІ, є постійним виявом цього страшного болю. І кожен, хто пригадує Його у нестерпних хвилинах свого життя, відчуває силу і полегшу. Лише одна думка, що сам Бог переживає з нами те, що ми переживаємо, змінює найстрашніше: ВІДЧАЙ ЧЕРЕЗ БЕЗГЛУЗДЯ ТЕРПІННЯ. Як страшно терпіти даремно, нізащо! Але терпіння ніхто оминути не може: воно завершення, виповнення кожного життя...

Найважливішим моментом зрілого людського життя є ОДРУЖЕННЯ, адже воно є виявом взаємної любові. Більше того, завершення долі усього світу в об'явленій Божій науці уявляється, як ВЕСІЛЛЯ МІЖ БОЖИМ ЯГНЯМ (АБО САМИМ БОГОМ) і світом людських душ, гідних вічної любові. "Блаженні покликані на вечерю ягняти..." Але ягня тому й називається ягням, що воно принесене в жертву. А якщо на хресті віддав своє життя Наречений, то повинна принести себе в жертву і Наречена, тобто, справжнє ОБРУЧЕННЯ ПОВИННО ВІДБУТИСЯ НА ХРЕСТІ. І це стосується кожної людини, яка відчуває потребу в любові і шукає завершення свого Я, що прагне стати кимось у цьому світі. Подружжя, яке не пройде все життя пліч-о-пліч, несучи спільний хрест, не осягне того, для чого створене. Монахи, священики і, врешті, кожна зріла людина не зможе повністю стати собою, якщо не дотримає великої обітниці вірної любові аж до смерті."Хто не візьме свого хреста і не піде за Мною, не може бути моїм учнем"... Однак ця любов не так багато забирає, як дає. Коли добрі батьки побачать біля себе дітей, що воскресили їхнє Я, зрозуміють, що їхні пожертви не були марні. Ще в більшій мірі це стосується духовних батьків і матерів, які "зреклися всього свого, щоб дістати сторицею і життя вічне успадкувати".

о. Павло МАДЯР, ЧСВВ

СУМНИЙ МАРТИРОЛОГ

(Продовження. Початок у N 3, 1995р.)

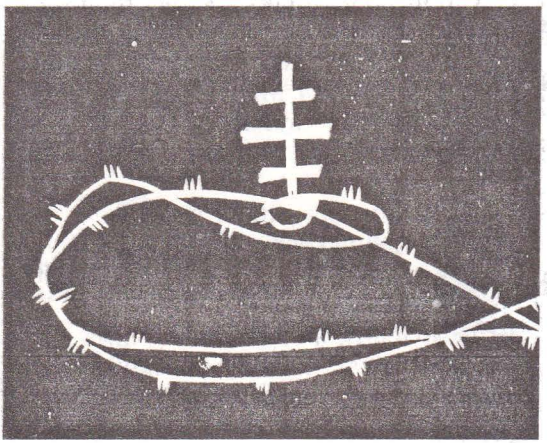

Готра, о. Іриней Іван (1890 - 1973) - арештований 1950 і засуджений на 10 плюс 5 років; перебував у Спаск - Караганді. Повернувся до Львова; 1960 року виїхав до Варшави, а 1962 - до США; помер 24.12.1973 р. у Глен-Кові.

Градюк, о. Віталій Володимир (1872 - 1961) - протоігумен Галицької Провінції ЧСВВ; арештований 1945 у Львові; сидів на Лонцького; засуджений на 10 плюс 5 років концтаборів. Відбував покарання в Інті, Комі АРСР. Повернувся на Спаса 1954 р. до Львова за допомогою оо. М. Когута і П. Бориса. Помер 30.08.1961; похований у Львові на Личаківському цвинтарі.

Газдівський, бр. Пафнутій Петро (1912 - 1987) - арештований у Гошеві 27.3.1950 р. Помер у Львові 15.8.1987 року; похований у Крехові.

Гураль, бр. Панкратій Петро (1905 - 1983) - арештований і засуджений на 10 років концтаборів. Повернувся 1950 р. Помер у Малехові 03.05.1983р.

Доман, бр. Атаназій Олександер (1897 - 1954) - засуджений на 25 плюс 5 років. Повернувся із заслання 1954; вивезений до концтабору в Уневі, де раніше був монастир Отців Студитів. Потім цей дім замінено на дім перестарілих; у ньому він помер 24.7. 1954 р.

Жупанський, о. Павло Петро (1885 -1953) - вивезений у Хабаровський край, де й помер 1953 р.

Качмар, бр. Андрій Антоній (1884 - 1956) - був заарештований в Гошеві 09.01.1950 р. і засуджений на 25 плюс 5 років виправно-трудових таборів. Після звільнення (1956) повернувся до рідного села Гірського. Того ж року помер.

Качмарик, бр. Ісаак Іван (1898 - 1961) - був засуджений. Повернувся з Сибіру і помер 22.07.1961 в Сушниці к. Хирова.

Керничний, о. Павло Петро (1914 - 1945) - ув'язнений 1945 року в Мостах Великих і, мабуть, пропав безвісті, помер у тюрмі того ж таки року.

Ключик, о. Анастасій Антін (1914 - 1976) - заарештований 1946 р., звільнений і вдруге заарештований 1975 р. та інтернований у психлікарні. Помер 9. 8. 1976 р. у Стрию і там похований.

Когутяк, о. Ювіналій Юрій (1905 - 1974) - заарештований 1945; перебував 8 років у Хабаровському краю. Повернувся 1955; помер

22.06.1974 р. в Івано-Франківську.

Колодій, о. Іларій Яків (1901 - 1986) - вивезений у Сибір; повернувся 1956 р. Помер у Львові, в Козельниках, 15.02.1986 р.; похований у Сихові.

Костів, бр. Маркел М. (1907 -1979) - засуджений на 25 плюс 5 років. Повернувся хворий і помер у Кутузові б. Тернополя 01.07.1979 р.

Коциловський, єп. Йосафат Йосиф (1876 - 1947) - сидів у Ряшеві (Польща) від вересня 1945 до січня 1946 р.; ув'язнений польськими органами безпеки (26.06.1946) і переданий радянському НКВД; помер у тюрмі 17.12.1947 у таборі Чабаївка-Віта б. Києва.

Курман, бр. Доротей Дмитро (1888 - 1963) - заарештований у Жовкві 1946 р. і засуджений на 10 плюс 5. Повернувся 1956; малював церкви. Помер 1963 р.

Кушнір, о. Йосиф Іван (1912 - 1988) - вивезений у Сибір (селище Мама Іркутської області). Після заслання жив у Гаях Великих к. Тернополя, де й помер 24.07.1988 р.

Лінинський, бр. Пахомій Павло (1908 - 1979) - відсидів 10 років в Сибіру. Помер у Лаврові 11.11.1979 р.

Луб, о. Ісидор Ігнатій (1898 - 1973) - не прийняв пропозиції зайняти місце арештованого єп. Хомишина. Відсидів 10 років у виправно-трудових таборах в Сибіру. Повернувся, але в Галичині його не прописували; поїхав у Миколаївську область, Любашівський р-н, с. Агафіївку, де й помер 28.01.1973 р.

Луцик, о. Порфирій Петро (1896 - 1953) - заарештований 1945 р. у Львові; помер у виправно-трудовому таборі в Сибіру перед 1953 роком.

Лучинський, о. Йосиф Іван (1888 - 1946) - переслідуваний, зі Станиславова переселився до Тростянця к. Бучача, де помер після 1946 р.

Лютак, о. Маріян Михайло (1892 - 1965) - відбув 10 років в Сибіру. Помер 25.11.1965 р. у с. Капустниці, к. Улашковець.

Марисюк, о. Маркіян Михайло (1886 - 1961) - засуджений на 10 років таборів. Повернувся і помер 25.09.1961 у рідному селі Сільці Беньковім, к. Камінки Стр.

Мартинюк, о. Платон Петро (1884 - 1954) - репресований; помер в Уневі 17.10.1954 р.

Марцінюк, о. Полікарп Павло (1876 - 1953) - репресований; помер в Уневі 1953 р.

Нищий, о. Євген Едуард (1879-1945) - заарештований у Дрогобичі 1945 р. Про подальшу долю нічого невідомо. Можливо замордований у дрогобицькій тюрмі.

Оленський, о. Павло Петро (1887) - заарештований 1946 р. і засуджений на 10 років таборів. Помер в Сибіру; рік смерті невідомий.

Олеськів, бр. Ігнатій Іван (1892 - 1982) - заарештований 15.12.1952 р. у Варшаві; звільнений у липні 1953; помер 09.07.1982 у Варшаві.

Панчишин, о. Полікарп Павло (1894 - 1980) - заарештований 1.1. 1950 р.; вивезений у концтабір до Хабаровського краю; 1952 р. перевезено його над Охотське море; 1953 р. - до Комсомольська-на-Амурі; у квітні 1964 р. повернувся до Жовкви, де й помер 21.04.1980 р.

Пасіка, бр. Партеній Павло (1892 - 1975) - заарештований у Жовкві 24.05.1945 р.; засуджений на 10 років. Відсидів у Караганді. Не маючи пристановища на старість, попросився до дому перестарілих у Проскурові

(тепер Хмельницький), де й помер 07.07.1975 р.

Пелех, о. Модест Михайло (1883 - 1955) - заарештований 24.5.1945 р. в Жовкві. Засуджений на 10 років концтаборів; вивезений до Караганди. Після звільнення помер у Львові 27.06.1955 р.; похований на Янівському цвинтарі.

Піняж, бр. Меланій Михайло (1877 - 1954) - репресований; помер в Уневі 1954 р.

Плетенецький, бр. Павло Петро (нар. 1906) - заарештований у Золочеві 1950 р. і засуджений на 10 років концтаборів. Повернувся і жив у Золочеві. Помер 06.12.1993 р. у золочівському монастирі. Похований у Золочеві.

Повх, о. Маркіян Іван (1868 - 1950) - заарештований 27.03.1950 р. Засуджений на 25 плюс 5 років. Помер у Києві незабаром після суду або в дорозі до місця призначення.

Пришляк, о. Северіян Степан (1904 - 1991) - засуджений на 10 років концтаборів. Сидів і працював у шахтах Караганди до 1956 р. Звільнений, залишився там для релігійної обслуги греко-католиків. 1990 р. повернувся до Гошева, де й помер 14.02.1991 р.

Пушкарський, о. Павло (1895 - 1977) - заарештований 15.12.1952 у Варшаві; сидів до 1955. Помер 09.08.1977 у Варшаві.

Ридель, о. Йосиф Іван (1909 - 1984) - засуджений на 10 років і вивезений у Казахстан. Звільнений 1953 р. Повернувся до Львова, а будучи виписаним, жив у Глубічку В., а потім в Гаях Великих к. Тернополя, де й помер 14.02.1984 р.

Рогатинський, бр. Йосафат Василь (1885 - 1946) - заарештований; помер у концтаборі в Ляцькім к. Золочева після 1946 р.

Розкіп, о. Павло Петро (1909 - 1986) - засуджений на 25 років. Повернувся з заслання і жив у Стрию, де й помер 21.08.1986 р.

Розумійко, о. Макарій Михайло (1903 - 1972) - заарештований у Добромилі 1945 р.; засуджений на 10 років; перебував у Воркуті і в Хабаровському краю; повернувся 1955 р.; жив у Жовкві, де й помер 25.10.1972 р.

Роман, о. Юстин Й. (1912 - 1981) - заарештований 17.04.1947 р. у Перемишлі й переданий більшовикам 21.04.1947 р.; засуджений на 8 років; вивезений у Воркуту, де перебував на роботах до 1955 р. Повернувся до Самбора; таємно душпастирював не тільки на Самбірщині, але й по інших районах та містах (Львів, Тернопіль, Станиславів, Старий Самбір, Дрогобич). Всюди гнаний кагебістами; вичерпаний з сил, помер у дрогобицькому шпиталі 31.12.1981 р.; похований на цвинтарі в Самборі.

Савицький, о. Панкратій Петро (1904 - 1970) - засуджений на 10 років концтаборів. Повернувся і жив у Дрогобичі, де й помер 01.04.1970 р.

Савчин, о. Маркіян Маріян (1909 - 1970) - заарештований 24.05.1945р. в Жовкві; засуджений на 10 р. Відсидів на Колимі; повернувся і жив у Пархачі, де й помер 08.11.1970 р.

Сеньківський, о. Яким Іван (1896 - 1941) - заарештований у Дрогобичі 1941 р. Замордований у тюрмі кілька днів після арешту.

Публікація о. Дам'яна БОГУНА, ЧСВВ

(Закінчення в наступному номері).

о. Матей Михайло Гаврилів, ЧСВВ

ЧИ СУМЛІННЯ ЩЕ Є ГОЛОСОМ БОЖИМ У ЖИТТІ СУЧАСНОЇ ЛЮДИНИ?

(Закінчення. Початок в N 12, 1994 та №№ 1, 2, 3, 1995)

Совість, очищувана культом

У посланні до Євреїв совість згадується у зв'язку із жертвоприношеннями.

Старозаповітні жертви "не можуть у сумлінні зробити досконалим того, хто служить" (Євр. 9, 9).

Навпаки ж, "кров Христа, - який Духом вічним приніс себе самого Богові непорочним, - очистить наше сумління від мертвих діл, на служіння Богові живому" (Євр. 9, 149).

Це очищення тепер здійснюється у св. Тайні Хрищення (Євр. 10, 22), бо за вченням св. ап. Петра, хрищення приводить до "прохання доброго сумління в Бога через воскресіння Ісуса Христа" (1 Пет. 3, 21). Зрештою, тільки кров Христа і Його воскресення можуть зробити совість чистою (Словарь библейского богословия, Брюссель 1990, 1086).

Або, як каже видатний богослов Ранер: "... в конкретній ситуації, в якій людина знаходиться від часів Адама, якесь фактично незворушне і досить розвинуте пізнання натуральної природи людини, як норми його натурально-моральних актів, є досяжним тільки завдяки Божому об'явленню. Через це людина, яка мусить приймати рішення в конкретній ситуації і здає собі справу з можливості прийняття помилкового рішення, віддана на ласку Божу, яка робить вільною її вільність". (Maly słownik teologiczny, W. 1987, 439).

Обрахунок і перевірка совісті

Остаточне завдання особистої і суспільної моралі полягає в тому, щоб Христос, у якому перебуває уся повнота Божества тілесно, відображався у всіх і в усьому. Кожен з нас повинен сприяти цій меті, впроваджуючи Христа у своє життя, як приватне, так і громадське. Тут нам може допомогти постійна перевірка нашого сумління. Це дуже просто. Перш ніж вирішувати якусь справу, треба викликати у своєму серці моральний образ Христа, зосередитися на ньому і спитати себе: чи Він схвалив би цей вчинок, що хочу його виконати, або, іншими словами, чи Христос благословить мене здійснити цей вчинок" (Соловьев В.С., Духовные основы жизни, Брюссель 1970, 136-137).

З іншого боку, треба постійно бути готовим до універсального Суду Божого, що відбудеться під час другого приходу Христа. І питати себе постійно: з чим і яким я там стану?

Цю "духовну бухгалтерію" слід робити кожного вечора перед обличчям Бога, питаючи себе не тільки про те, що зроблено доброго чи лихого, але й про те, що мав намір зробити.

Лікування совісті

Пише св. Василій Великий: "Коли хто каже: "Сумління не закидає мені нічого", таке трапляється і в хворобах тіла. Бо є багато недуг, яких хворі не відчувають, все-таки більше довіряють запевненням лікарів, ніж своїй недосвіченості. Те саме і з хворобами душі, хоч хтось, несвідомий гріха, закидів собі не робить, то все-таки повинен повірити більше тим, які можуть краще добачити в тому, що його дотикає" (Василій Вел., Аскетичні твори. Короткі правила, 301, Рим 1989, 363-364).

Для того, щоб людина могла віднайти через невластиві вчинки, слова чи помисли втрачену гармонію, Ісус Христос-Чоловіколюбець встановив святі Тайни Хрищення і Покаяння, які часто у богослужбових текстах називаються "купіллю відродження, тобто нового буття" (купѣль пакибытія). У Требнику Петра Могили знаходимо молитву, у якій є такі слова: "Владико, Господи Боже наш, Ти не хочеш смерті грішних, але бажаєш їх навернення і життя, тому приймаєш всіх грішників до покаяння, які до тебе припадають, прийми і нині цього раба твого N, що розкаюється у своїх прогріхах і дай йому скруху серця і вирівняй (исправи) його совість... і нехай, відтак, прославляється в ньому пречесне і прегарне ім'я твоє, Отця і Сина і Св. Духа, нині і повсякчас і навіки вічні" (Евхологіон або Требник Митрополита Петра Могили, Київ 1646, 369).

Отже, у цій "духовній лікарні" кожен, хто інтуїтивно відчуває а, можливо, і знає про потребу примирення, поєднання самого себе із собою, із ближніми, а також із Богом, може знайти чудовий лік у Тайні любові, яку Христос відкрив нам власною смертю і воскресінням.

Епілог

А тепер повернемося до нашого героя, з якого ми почали свою розповідь. Він, молодий і чутливий до голосу власного сумління, спромігся сміливо поглянути собі в обличчя і поставити великий знак питання над своєю, здавалося б, бездоганною особою. Бажання виправити і надолужити те, що безповоротно втрачене, він втілює у прилюдній сповіді у своєму кафе, серед відвідувачів, які, можливо, ніколи не зіткнуться із власним внутрішнім голосом, що викликатиме докори. Клємєнс вбачає тут сенс свого служіння. Він сьогодні завітав до тебе, читачу, і хоче висловити своє останнє і заповітне бажання, звертаючись до тебе словами:

"... Я хотів би почути з твоїх уст: "О, дівчино, стрибни ще раз у воду, щоб я вдруге мав шанс врятувати нас обох!" (Camus A., Upadek (La Chute), PIW, Warszawa, s. 192-193).

ОБРАЗ РОЗП'ЯТТЯ ГОСПОДНЬОГО В ГАЛИЦЬКОМУ ІКОНОСТАСІ XV - XVIII віків

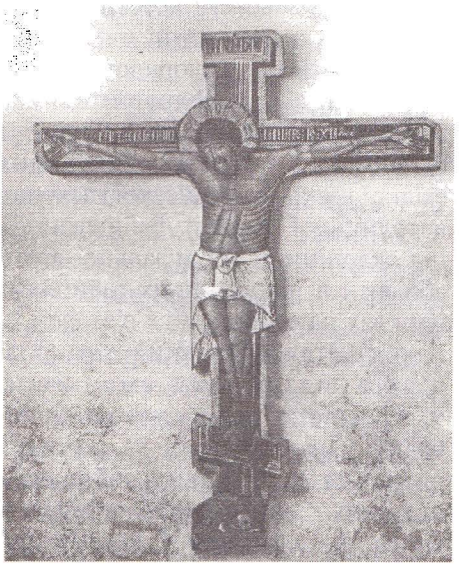

РОЗП'ЯТТЯ ГОСПОДНЄ.
Друга половина XVI ст.,
с. Грабів на Бойківщині.

Історичний галицький ландшафт і обставини духово-обрядового життя галичан годі уявити без мальованих або ж різьблених у дереві і камені, литих з металу втілень розп'яття Господа і Спасителя нашого Ісуса Христа. Його образ, як всевічний символ-оберіг, супроводжує людину від обряду хрещення (пов'язування натільного хрестика) до смерті (останнє цілування хреста-ручника, процесійний і надмогильний хрест з розп'яттям).

Особливо ж важливе місце посідало його зображення в облаштуванні канонічної, композиційно-іконографічної і духовно-мистецької програм найдавніших іконостасів Галичини. В класичному п'ятиярусному іконостасі, який склався на поч. XVII ст., розп'яття вивершує осередкову його вісь, позначену прорізом Царської Брами - символічного входу до Царства Небесного, а також поміщеними вгорі іконами "Спас Нерукотворний" або "Таємна Вечеря", "Спас у Славі", пізніше "Господь на престолі", які підтверджують Божествену сутність Христа, являють Його як Царя Вічного й Суддю Праведного. Розп'яття - квінтесенція ідеї Христа-Спасителя. Вона об'єднує всі зображення іконостасу і є провідною у здійснюваній перед ним Святій Літургії. Циклічний її розвиток в іконостасах яскраво виявляється на Великдень, під час недільної утрені, коли під спів тропаря: "Христос воскрес із мертвих, смертію смерть поконав і тим, хто в гробах, життя дарував", священик хрестом прочиняє Царську Браму на знак того, що Христова смерть відчинила вірним двері до Неба.

Перш ніж прийти в Україну у звичному для нас вигляді, розп'яття Господнє перейшло складну еволюцію в релігійному мистецтві

Вселенської Церкви. До заборони на VI (Трулльському) Соборі 681 р. алегоричних сюжетів в храмах, йому передували зображення Святого Хреста і Жертовного Агнця. Найдавніше мальоване втілення Христа, розп'ятого в людській подобі, відоме з фрески бл. 730 р. у м. Мавручан в Каппадокії, де Спаситель представлений у колобіумі (довгій, без перев'язу сорочці). Після подолання іконоборчого руху і відновлення традицій іконошанування VII Вселенським Собором 787 р., в головних рисах складається візантійський канон. У творах столичної константинопольської школи XI ст. - мозаїках монастирської церкви Хосіос Лукас у Фокиді і церкви Успіння Богородиці в Дафні - зображення фронтальної постави Христа на чотирьохраменному хресті з підніжжям, поєднано з постатями пристоячих перед ним Богородиці та Івана Богослова. Жодної описовості тут не знайдемо, бо нам явлена не подія сама по собі, а її символічна християнська сутність: Христос - Цар Слави, що вивищився над смертю. І тільки напружений вигин тіла Спасителя та струмінь крові з рани нагадують про земні обставини голгофської драми. Інша справа в іконах. Тут не тільки збільшується число її свідків, але й з'являється експресивність та просторова розбудованість тла, яке в мозаїках і стінописах було нейтральним і зазвичай золоченим. Традиція українського іконостасного розп'яття довго трималася лаконічної іконографії візантійських монументальних зображень, лише з тією суттєвою різницею, що у Візантії їх малювали чи викладали смальтою безпосередньо на стінах храмів, а в Україні вміщували на дошках, випиляних вздовж контуру фігур. Така форма розп'яття із симетрично розташованими обабіч нього постатями пристоячих відома в Галичині з XVI ст. Дещо схожі за виглядом мальовані хрести в XII - XIII ст. були поширені на теренах Південної Італії у творчості сієнських, пізанських, флорентійських майстрів, які працювали в "manieva bizantina" - на межі стикування східної греко-візантійської і західної католицької культур. Вміщувано їх під склепінням тріумфальної арки, або як і в найдавніших галицьких церквах на сволоку між вівтарем та навою. Італо-грецький тип розп'яття відзначався емоційною настроєністю та багатством іконографічних варіантів за рахунок введення додаткових зображень страсних сцен, ангелів, серафимів та ін. персонажів ("Розп'яття" Джунти Пізано із церкви Святого Ранієра в Пізі, твори майстра Франціска). Після загибелі в 1453 р. Візантійської імперії і зміцнення натомість національних ікономалярських шкіл балканського регіону: сербської, болгарської, молдаво-волоської, розп'яття, не виключено, що під впливом італо-грецької традиції, остаточно утверджується в загальній композиції іконостасів. Інколи за звичкою його ще малювали подекуди на стіні над вершечком іконостасу, але загалом прийнятий був варіант майже рівнораменного різьбленого хреста з мальованим зображенням і осібно розташованими обіч нього постатями пристоячих Богородиці та

Івана Богослова в кивотах з гостролуким завершенням. На початку цього століття подібні зразки балканського походження були знайдені на Коломийщині і Снитинщині (зберігаються в Національному музеї у Львові).

Поза тим, що традиція втілень розп'яття Господнього в давньому християнському мистецтві була дуже багатою, в Галичині склався цілком оригінальний їх тип, що має витоки з місцевого іконотворення і лише почасти відлунює щойно згадані тенденції. Принаймі до середини XVI ст. в галицьких іконостасах, які початково були невисокими і складалися з намісних образів, поставлених на передвівтарній пределі-загорожі, низки святкових ікон і ярусу "Моління" (інакше - "Деїсіс", або ж апостольський) - вміщували розп'яття, мальовані на суцільній дошці. Чи не найдавнішим із них є ікона кінця XV ст. з Волі Кривецької поблизу Перемишля (зберігається в перемишльському музеї). Перейтятий від Візантії тип трифігурного з пристоячими розп'яття з написом "Цар Слави" трактований тут в інакшому настрої, що нагадує драматизовану напругу тогочасних готичних зразків. Надприродньо вигнуте тіло Христа на тлі єрусалимської стіни, динамічні жести рук Богородиці та Івана Богослова виказують болісну муку й глибокий сум.

Розташування мальованого розп'яття вгорі над іконостасом вимагало дуже лаконічних засобів втілення: монументалізованих форм, чіткої темної лінії контуру фігур, контрасних тональних плям, усунення другорядних деталей. Закономірне прагнення до граничної силуетності й виразності, яка звідалля доносила б вірним, що переступили поріг храму, символічну ідею Голготи, у другій пол. XVI ст.повною мірою зреалізувалося в силуетних композиціях. Але давній звичай вивершувати іконостас суцільною іконою зберігся в багатьох сільських церквах лемківсько-бойківського пограниччя до поч. XVII ст. (ікони кін. XVI - поч. XVII ст. з Вовчого, Мельничного, Збою, Бардеїва). Найдавніші силуетні ікони (др. пол. XVI ст.) походять з Борщевич та Ільника на Львівщині, Липʼє на Лемківщині, Долини на Івано-Франківщині. З поміж них особливо цікавим є розп'яття з церкви с. Грабів неподалік Долини (зберігається в Івано-Франківському художньому музеї). Воно належить до місцевого осередка іконного малювання з центром у Долині, очолюваного в 1560-х рр. майстром Дмитром. Підписані ним образи прикрашали долинські церкви Різдва Богородиці та Архангела Михаїла. Діяльність осередка поширювалася на довколишні села і деякі монастирі, засновані в Долині (Вознесенський), Перегінську, Гошеві, Болехові, Бубниці, Довжці, Лоп'янці, Сваричеві, Спасі. Іконографія грабівського розп'яття (пристоячі втрачені), дещо відмінна від поширеного типу. Якщо у візантійських пам'ятках образ Христа возвеличується і ніби возноситься над хрестом, а в готичних - протиставляється йому, як знаряддю мук і смерті, то тут оповита величавим спокоєм постава

Спасителя зливається воєдино з формою самого хреста. Підкреслена в такий спосіб ідея і значення Святого Хреста як символу радості, тріумфу й надії відповідає настроям Хрестопоклонного тижня, в одному з найдавніших гимнів якого співається: "Радуйся, життєдайний Хресте - прегарний раю Церкви, дерево безсмертя, що дало нам насолоду вічної слави..." Горде слово "Ніка" (перемога) виписано над підніжжям, що розташоване навскіс, мов терези Суду Божого на шляху між раєм і пеклом. "Хресне дерево" виростає з верхів'я Голготи, де в печері видніються кістки похованого перед тим Адама. Струмки крові, спливаючи з ран Христових, змивають скверну "первородного гріха" і пробуджують до нового життя. В дусі народної традиції, звична абревіатура таблиці у грабівській пам'ятці переінакшена на " І.Н.Ц.Ж." (Ісус Назорянин Цар Жидівський).

В загальній композиції галицьких розп'ять важливе місце займали постаті пристоячих. Поряд з Богородицею нерідко малювали фігури Марії Магдалини, Марії Клеопової, жінок-мироносиць, а біля Івана Богослова - воїна Лонгина (розп'яття з Борщевич, Долини, пристоячі з церкви Святого Духа в Рогатині).

Доба розквіту українського ренесансу і барокко (кін. XVI- сер. XVIII ст.) ускладнила композиційну побудову і символічний зміст розп'яття. На поч. XVII ст. до іконостасів подекуди запроваджують додаткові яруси з сюжетами страстей Господніх (іконостаси П'ятницької і Успенської церков у Львові). До тих пір, в XV-XVI ст. вони об'єднувалися в межах однієї великої позаіконостасної ікони.

В розп'ятті іконостасу церкви Різдва Христового у Жовкві (1697 - 1693), роботи Івана Рутковича, шість страстних сцен розташовані під середохрестям, майже так, як у давніх італійських хрестах XIII ст. В іконостасі іншого відомого іконописця Йова Кондзелевича для Скиту Манявського (1698 - 1703) образ розп'яття, як символічного "дерева-хреста", збагачений різьбленими виноградними лозами і алегоричною композицією "Пелікан" - євхаристійними символами кровної жертви Христа. В барокковий період сам хрест набуває натурального вигляду і значно побільшуються його розміри. Рідше з'являються обіч нього постаті пристоячих, а образ Спасителя і супровідні деталі: чаша-потир, "адамова голова", таблиця з абревіатурою, частіше вирішуються в техніці рельєфної різьби. Близько сер. XVIII ст. завершується "візантійський" етап розвитку галицького іконостасного розп'яття і починається новий, пов'язаний з широким впровадженням європейського варіанту вирішення теми засобами об'ємної пластики. І хоч ця пізніша за походженням традиція органічно прижилася в Галичині, ми не повинні забувати й давньої спадщини, яка є часткою історії Церкви та духовно-мистецької культури українського народу.

Віктор МЕЛЬНИК,
мистецтвознавець,
м. Івано-Франківськ

В ЄДНАННІ З БОГОМ

У Львівському видавництві "Каменяр" в 1992 р. вийшла друком невелика за обсягом, але багата за змістом поетична збірка нині, на жаль, покійного о. Ярослава Лесіва.

Його доля склалася так, що всі християнські чесноти, вихована в дитинстві і юності в Україні, довелося йому відстоювати по сибірських тюрмах і таборах в боротьбі за права людини, за незалежну державу, за греко-католицьку Церкву. Саме тому філософія християнства з її справжньою гуманістичною сутністю лежить в основі духовності поета. Як справжнє джерело цілющої води, постійно живить вона думки і почуття о. Ярослава, благотворно діючи навіть там, де мова йде не про Бога, а про долю України, про вічність і час, відчуття повноти життя, природу, почуття батьківства. Поет не страждає роздвоєністю душі чи зневірою, хоч довелося йому жити в недалекому від нас минулому, в епоху "золотого безголосся", коли людина була підкорена гігантській антилюдяній машині зла. Він, як і Василь Стус, вслід за Шевченком має право сказати про свою долю:

Ми не лукавили з тобою,
Ми просто йшли; у нас нема
Зерна неправди за собою.

В жахливих суспільних умовах розвивалася і гартувалася чиста душа поета, щоб, змужнівши, повстати проти зла і словом правди, любові та прощення знайти істину життя. Тому так часто поет звертається до серця, закликає до постійної наполегливої духовної праці над самим собою, щоб не заснути навіки в ситості і спокою життя. Кожна людина, на думку поета, несе на собі "Божу печать", та не всі, на жаль, усвідомлюють, яка висока відповідальність перед Богом за це благо лежить на кожному з нас.

Самобутність мислення поета проявляється не тільки в роздумах над трагічною долею нашого народу, який в своїй духовній щедрості не помітив, як поступово, крок за кроком, віддав чужинцям своє право на самостійне життя:

Коли і як це сталося, скажіть,
Що Золоті Ворота ми навстіж
Зсередини відкрили ворогам
І молимось чужим богам?!

Вона проявляється навіть там, де в нас вже давно вироблені тверді стереотипи на явища світової культури. Взяти хоча б для прикладу трактування образу Сервантівського Дон Кіхота. Для о. Ярослава - Дон Кіхот - це "лицар абсурду", що в хвилини тюремної самотності приходить на допомогу, приносить надію на життя, зігріває серце своєю любов'ю до усіх скривджених і пригнічених. І вже зовсім по-донкіхотівськи розкривається душа самого поета у вірші "Як в дорогу піти". Ідея

морального очищення людини від облуди, страху, забобонів, ненависті, пристрасті є однією з головних в творчості поета. А всепрощаюча християнська любов і терпимість до всього, що є на землі, складає пафос поезії о. Ярослава і ключ до розгадки його духовного "я":

...Із дна страждань,
Із серця глибини,
В терпкому розпачі печалі
Благословляю сутнє на землі
І вас, кати мої, прощаю і прощаюсь...

Або:

Камінь, що в мене кидають,
В чорнозем душі ловлю.
Зійдуть ломикаменем квіти.
Люблю вас, люблю, люблю.

Не всі поети в реальному житті стоять на такій духовній висоті, як герої їхніх творів. О. Ярослав був винятком. Він пізнав щастя єднання з Богом. Звідси гармонійність і цілісність поетової душі:

Від нектару
Важкою бджолою
По променю золотому
Душею злечу голубою
До сонця
До Бога
Додому.

Звідси - відчуття повноти життя, яке багатьом і не снилося. Не розпач, не зневіра турбують поета, а біль і смуток за потоптану совість і гідність людини, за добровільне її уярмлення, яке приводить до цинізму, глуму і зради "на цвинтарі горбатих душ". Відчуття повноти життя вилилось в його поезії в особливо тонке відчуття природи, людини і часу:

Золота безнадійна осене,
Не боли мене так не, боли.
Ти малесеньку смужку просені
В час вечірній мені пішли...

Або ж:

... Листів нема. Осіннє листя
У світ женуть чужі вітри.
І серця, серця попелище
Їм в слід іскрить, іскрить, іскрить.

Мить і вічність, людина і Бог - ці мотиви тісно переплетені в поезії о. Лесіва і породжують особливе поетичне поле його творчої індивідуальності:

Благословенна мить! Немає
Бажань, ні мук, ані тривог,
І тільки лет в яснім безкраї,

Лиш мить і вічність,
Я і Бог.

Перетворення часу в мить вищої життєвої повноти породжує блаженні хвилини щастя. Коли вони наступають, зупиняється час, розриваються кайдани в'язниці і душа у вільному леті поринає до Бога, до миру і благодаті. Хто хоч раз в житті пізнав такі хвилини щастя, той, навіть втративши їх, буде ще довго зберігати в серці пам'ять про них.

О. Ярослав своїм життям довів, що він був не тільки поетом в літературі, але і в житті. Це рідкісне явище і найбільше щастя людини на землі. З чистим серцем зустрічати сонячний день і місячну ніч, слухати шепіт трави і милуватися усміхом маленької дитини, любити і прощати, бути людяним і добрим. Саме таким постає о. Ярослав у своїх творах - людиною і поетом, в найповнішому єднанні з Богом...

Йосиф ВОРОБЕЦЬ,
с. Зашків Жовківського району

Богдан ЛЕПКИЙ

З оповідання "Під Великдень"

А як в неділю вперше заграють великодні дзвони і священик тричі зніме хрест угору і тричі возвістить: "Христос воскрес!" - то чую, як з грудей міліонів вихопиться один великий стон, один червоний крик, один невгаваючий зойк: "І нам належиться життя!"

Ріки скинули з себе ледяні окови й свобідно пливуть в Чорне море, а ми мали б у соромних кайданах ходить до суду-віку? Дерева соками новими набреніли і в зелену вбираються обнову, а ми мали б у жебрачому лахмітті на суді народів стати?

Земля родюче лоно відчинила і зерно із долонь спрацьованих приймає і леліє, і зростає його на пожиток, а ми мали б спокійно дивиться, як ворог її поміж себе шматує, як її зневажливою стопою толочить, і зерно наше у свої засіки несе?

Птахи з далеких вирїв вертають і жалібно кричать, побачивши згарища і руїни, а нам хліба ніколи не діждаться, щоб брати і сестри наші вернулися до нас на спільну радість і на спільне горе?

Христе, Ти муки прийняв за нас грішних і на дереві сорому повис, а на третій день во славі піднявся, а наші батьки, мужі і брати намарне мали б страждати і конати?

Невже ж намарне лилася людська кров і душі, як осінне листя летіли, а край цілий стогнав, як велика Голгофа?

Ні, ні, і - ні!

Як ізчезає дим - най ізчезнуть, і як тає віск від лиця огня, - так най пропадуть во віки і во віки вороги воскресення народу!

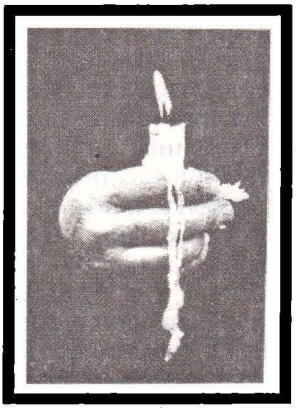

Пам'яті Апостольського Проноторя

7 лютого в Папській колегії св. Йосафата відправлено заупокійну Святу Літургію та похоронні богослуження за о. монсеньйора Юрія Миляника, який відійшов до вічності в римській лікарні імені папи Пія XI.

О. Юрій Миляник народився 2 жовтня 1912 року в селі Мислятичі, колишнього Мостиського повіту. І як сказав у проповіді Владика Мирослав Марусин, тільки 20 років прожив у рідному краю, а понад 62 роки в Римі. 12 років він навчався в різних богословських інституціях Риму: в Папській колегії Св. Йосафата, в Колегії св. Івана Дамаскина, в Папських Урбаніянському та Лятеранському університетах та Східному інституті. 3 квітня 1938 року він став священиком. У післявоєнний час, від 1946 до 1950 року о. Юрій Миляник був секретарем Комітету допомоги біженцям, який у Римі заснував Владика Іван Бучко, архиєпископ скитальців, а також і його особистим секретарем. Потім від 1950 до 1968 року о. Миляник був службовцем Конгрегації богопосвяченого життя. А 1968 року він розпочав працю в Східній Конгрегації, де наступного року був призначений заступником секретаря Священної Конгрегації для Східних Церков, ставши таким чином, першим українцем на такому високому пості у Ватикані. О. Юрій Миляник займав цей пост 14 років, а 1982 році відійшов на заслужений відпочинок.

У 1984 році Папа Іван Павло II надав йому почесний титул Апостольського Протонотаря.

У змістовній та зворушливій проповіді Владика Мирослав Марусин підкреслив, що хоч о. Юрій Миляник і навчався у високих школах, "але мав перш усього перед очима Божу науку і світло Божих заповідей. Він знав, що вся мудрість від Господа. Джерело мудрості - слово Боже, а дороги - це Його заповіді відвічні.

Своє ієрейське служіння сповняв він у Вічному місті у служінні, дорученому йому Церквою і Вселенським Архиєреєм. Як підсекретар Конгрегації Східних Церков був він близько особи Святішого Отця, допомагаючи йому у дбанні про долю Церкви та Божого люду.

Блаженної пам'яті о. Юрій Миляник служив Вселенській Церкві, але й свою Церкву, Церкву мучеників, а також свою батьківщину любив він цілим серцем. Жив він скромно, може навіть убого, пам'ятаючи, що нічого не візьме із собою з цього світу, як тільки нев'янучий вінець чесноти. Нині він може сказати з апостолом Павлом: "Я боровся доброю борнею, скінчив біг, віру зберіг. Тепер же приготований мені вінок справедливості, що його дасть мені того дня Господь, справедливий суддя".

Поховання блаженної пам'яті о. монс. Юрія Миляника відбулось на римському кладовищі "Пріма Порта".

Вічна йому пам'ять!

РАДІО ВАТИКАН

ХРИСТОС І РОЗБІЙНИК

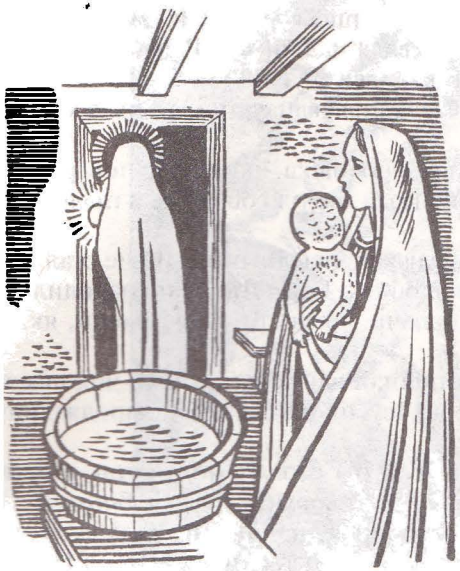

Важко журиться Марія-Мати, споглядаючи на своє дитя. Воно не в теплій кімнаті, а в стайні, не на м'якій постелі, а на соломі. Хоч добрі люди й нанесли дарів та бодай дещо облегшили дитяті ці перші дні на землі, все ж таки цього було замало. Дитятко ще від народження не купане. Нема ні посудини, ні теплої води. А в стайні курява, вона сідає на ніжне тіло дитини, гризе, дошкуляє. Кілька разів ходив старенький Йосиф по хатах, прохав, щоб дозволили дитя викупати, але люди байдужі до чужих турбот, здвигали плечима, відправляли з нічим.

Врешті взяла Марія дитя і сама почала ходити від хати до хати, прохаючи дозволу викупати його. Та скрізь зустрічала й вона відмову. Аж підійшла до якоїсь бідної хатини. Проти неї вийшла вбого одягнена жінка і почала розпитувати, чого шукає. Зі сльозами на очах розказала Божа Мати свою журу. Жінка хвилину наче б надумувалася та вреші промовила:

- Я не борочю. Дам тобі посудину та й теплої води. Але чи захочеш купати своє дитя в нашій убогій хатині, де не все так, як годилося б для нього.

Марія зраділа і вже й не слухала, що жінка говорить. Увійшла в хату, взяла посудину, вимила її і почала Ісусика купати. А Він радів, тріпотав рученятами і, хоч як ще маленький, усміхався. Жінка стояла побіч, приглядалася немовляті, розпитувала Марію відкіля вона та згадувала, що чула щось про народження дитяти в стаєнці. Споглядаючи на ясну голівку його, що довкола неї сяяло золоте проміння, відчула до Нього якусь божеську пошану.

Марія закінчувала купати. Жінка вийшла. Та за хвилину повернулася, несучи на руках своє маля. Був це хлопчик, старший від Ісусика на кілька тижнів.

- Що це? - вжахнулася Марія. Личко, рученята та ноженята дитини вкривав гидкий струп. Серце Божої Матері стиснулося жалем. А жінка почала розказувати, як одразу після народження вкрив струп дитину. Піднімаючи сорочину, показувала запалене тіло.

- Воно важко страждає, - говорила з сумом - а ніякі ліки не помагають.

З жахом гляділа Марія на бідне дитя. Зняв її ляк і за Ісусика. Вона ж скупала Його в посудині, в якій купається це нещасне. Збентежена, вийняла

сина з води, завинула в пелени і взялася виливати воду. Але жінка наче б чого налякалася, підбігла, придержала посудину і сказала:

- Залиши, я вже сама це зроблю.

Марія Мати подякувала їй за добре серце і відійшла. Жінка довго проводжала її поглядом і наче б роздумувала над чимсь. Раптом роздягла дитину і всадила до купелі, де щойно купався Ісусик.

Ледве почала дитину змивати, як струп став відпадати. За кілька хвилин не було від нього й сліду.

-Ходи, глянь! - крикнула з радістю до чоловіка, який саме повернувся додому. - Наш хлопчик видужав. Струп щез, а все тіло біленьке й гладеньке, як шовк.

- Дійсно, - чудувався чоловік, приглядаючись дитині. - Як це сталося?

- Це Божа ласка. Це чудо. А вчинило його Боже Дитя, що народилося ген там, у стаєнці, - говорила жінка, сяючи з радості і розказуючи, як це все сталося.

Сповнені безмежного щастя та глибокої вдячності, пішли чоловік та жінка до стаєнки і впали на коліна перед Ісусиком, славлячи народженого Божого сина.

Минули літа. На горі смерті, на Голготі стояли поруч три хрести. Посередині розп'ятий Ісус, а праворуч та ліворуч - два розбійники. В терневому вінці, весь скривавлений, схилив Син Божий святу голову і молиться тихо за тих, що Його розп'яли та ще й тепер глузують з Нього, насміхаються. Глузує викривленими від злоби устами і розбійник по Його лівій руці.

Лиш на лиці розбійника по правій видно безмежний сум, безмежний відчай. Перед його очима проходить усе його життя.

- Як безнадійно змарнував я, - думає він, - свої літа! Скільки кривди, скільки лиха-горя заподіяв я людям! І тепер вмираю, занапастивши душу.

Раптом почув глузування свого товариша розбійника. - Якщо ти справді Син Божий, - казав той, - то зійди з хреста та спаси й нас.

Мимохіть глянув на Божого Сина. Здивований, широко розкрив очі. Кругом голови Ісуса побачив золоте сяйво.

Хто це та де розказував йому про якесь золоте сяйво довкола голови? - намагався пригадати.

- А, це моя мати розказувала, як мене дитиною оздоровило якесь Боже Дитя з золотим сяйвом довкола голівки. Невже це той самий? - шептав, сповнений безмежної пошани і звертаючись до Ісуса в глибокій покорі та вірі, сказав: "Пом'яни мя, Господи, як прийдеш до царства Свого".

І підняв страждаючий Син Божий Свій повний любові погляд на нещасного грішника та промовив:

- Істинно кажу тобі, ще нині будеш зі мною в Царстві Небеснім.

Роз'яснилося лице розбійника і якесь блаженне відчуття безмежного щастя сповнило його зболену душу.

Вмирав спокійний.

Микола ЯЦКІВ,
Нью-Йорк, 1953 р.

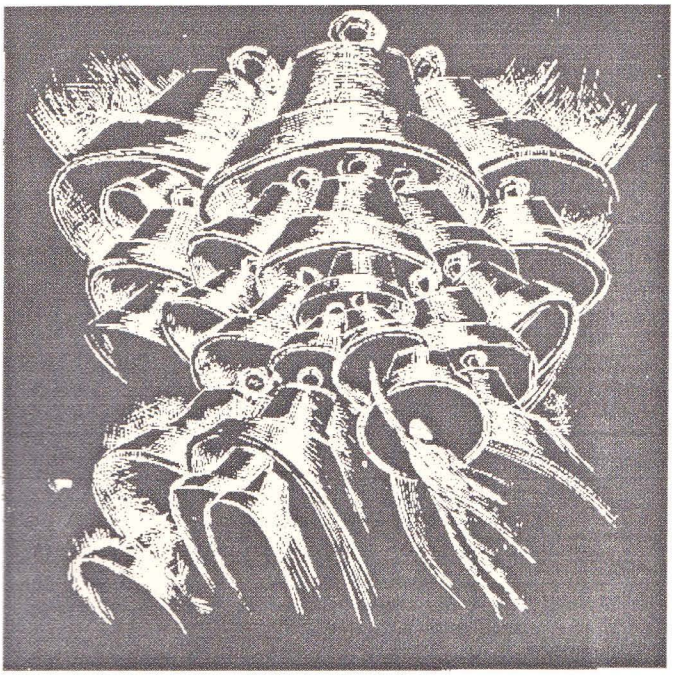

А ДЗВОНИ ГРІМКО ГОМОНЯТЬ...

Ще в п"ятницю Святу Велику,
Мов котики ми бігли тихо
Під Храм, де блиснув вже вогень.
Як занесли вже плащеницю,
Ми довбеньками об дзвіницю
Там калатали цілий день.

Ми постили й молились Богу,
Поклони били об підлогу
І цілували Божий Гріб.
Дівчата парами клячали,
А хлопці ревно вартували
При гробі Божім трійку діб.

Аж ось і Пасха, Світлий День.
- Христос Воскрес! - співають.
Весна воскресла для людей
І радість стала для дітей,
Серця мов струни грають.

- Христос Воскрес! Христос Воскрес!
Гріб смерті розвалили...
Злетілись Ангели з небес,
Зійшовся людський рід увесь
І церкву обступили.

А дзвони грімко гомонять
І пісня сріблом ллється.
Під церквою паски стоять,
Між ними писанки лежать,
А сонечко сміється.

Горить на горах жовтий цвіт -
Огненними цятками,
"Гаївка", пісня линуть в світ.
В саду пахтить вишневий квіт
Солодкими медами.

о. Василь ПРИЙМА,
ілюстрація "Дзвонар" М. КОРОЛЯ